

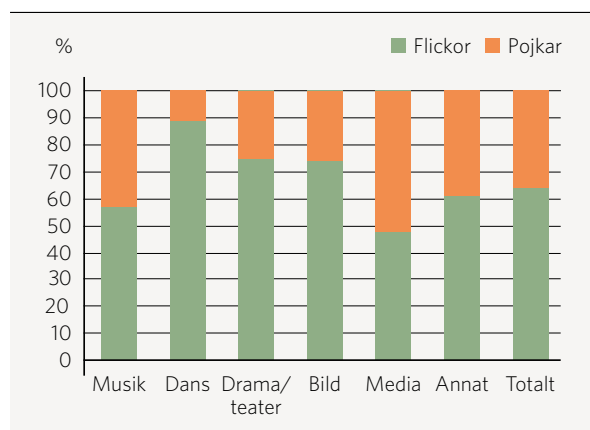
Jämställdhetsutmaningar inom kultur och fritid

Könsstereotyper som begränsar flickors och pojkars val och en ojämsälld fördelning av resurser, är utmaningar för jämställdhet inom kultur- och fritidsområdet. Könsuppdelad statistik och analys, samt ökad medvetenhet om hur föreställningar om kön präglar verksamheten, är två viktiga steg mot jämställd kultur och fritid.

Kön styr val i Kulturskolan

Med över en halv miljon elevplatser varje år i kurser och öppna aktiviteter, har kulturskolan ett starkt genomslag i barns- och ungas kulturutövande och utgör en stor del av kommuners satsningar på kulturområdet.

DIAGRAM 1. Flickor dominerar inom kulturskolan

Könsfördelning per ämne i kulturskolan 2017
Källa: Kulturrådet.

Men flickorna står för nästan dubbelt så många elevplatser som pojkarna, enligt en undersökning av Kulturrådet för åren 2011–2017. I ämnena dans, drama/teater och bild utgjorde flickorna minst tre fjärdedelar. I ämnena musik och media var fördelningen mer jämn.

Även om könsfördelningen är någorlunda jämn inom musikområdet, så präglas verksamheten av könsstereotyper. I Eskilstuna var det i princip bara killar som spelade gitarr. Ett medvetet jämställdhetsarbete där pedagogerna utvecklat jargong, pedagogik och möjlighet att testa olika instrument, har lett till att lika många flickor som pojkar spelar akustisk gitarr. Även för elgitarr har andelen flickor ökat betydligt.

Pojkar och unga män läser mindre

Den som läser mycket blir bra på att läsa. Att kunna läsa är viktigt för att skaffa nya kunskaper och ta till sig skriftlig information. Men det är också en förutsättning för att kunna förstå, tolka och ta till sig skönlitteratur, konstaterar den statliga Läsdelegationen.

Intresset för att läsa böcker minskar bland ungdomar. Grupper som i undersökningar uppvisat svag läsförståelse och läsmotivation är gruppen pojkar generellt, barn från socioekonomiskt svaga familjer och barn med föräldrar som talar andra språk än svenska i hemmet.

Kvinnor syns mindre i kulturarv och offentliga rum

Kulturarv och kulturmiljö berättar om vår historia och formar synen på oss själva och den miljö vi lever i. Läns museer och kommunala museer ställer frågor om vems historia som berättas och dokumenteras, samt vilka perspektiv som ges av historiska skeenden. Risken finns att utställningar annars speglar ett maskulint präglat samhälle utan att problematisera det.

Ett gott exempel är Stadsarkivet i Stockholm, som under en rad år arbetat med att lyfta fram gömda och glömda kvinnor ur sina samlingar. De har belyst mansrollens villkor, liksom maktlösa och marginaliserade grupper. De har också säkerställt att kvinnor och män får lika stor plats i det som arkiveras idag, och arbetar även med hur kvinnor och män framställs i den publika verksamheten.

I det offentliga rummet är det främst kommuner och byggaktörer som påverkar vem och vilka som syns på gator och torg, avbildade eller genom namngivning. När statyupproret startade 2008 konstaterades dock att bara en av tio statyer i Sverige föreställer en kvinna med namn och kläder på. I många kommuner föreställer alla statyer av en namngiven person en man. Kommuner och regioner är stora inköpare av konst och många arbetar aktivt med ett jämställdhetsperspektiv för att säkerställa att både kvinnor och män anlitas som konstnärer.

Orättvis fördelning och könsstereotypa val inom idrott

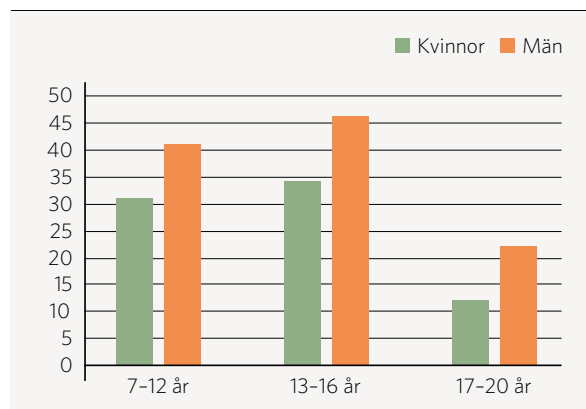
En analys från Centrum för idrottsforskning visar att fördelningen av resurser i åldrarna 7-25 år gynnar pojkars idrottande. En förklaring är att det offentliga stödet är öronmärkt för föreningsidrott samtidigt som tjejer i tonåren i högre utsträckning än pojkar lämnar föreningsidrotten för träning i privat eller egen regi.

En annan förklaring är att det största bidraget till barn- och ungdomsidrotten bygger på genomförda aktiviteter, vilket premierar verksamheter med stora träningsgrupper och många träningspass. Ur ett könsperspektiv gynnar detta pojkar som dominerar i stora lagidrotter, medan flickor i större utsträckning återfinns i individuella idrotter.

Kommuner kan främja jämställda förutsättningar bland annat genom att omforma bidragssystem, utforma nya typer av idrotts- och motionsanläggningar, samt ha en policy för jämställd sponsring.

Idrotts- och fritidsanläggningar är ofta nödvändiga förutsättningar för möjligheterna att utöva idrott, även om det finns en stor mångfald kring hur och var människor tränar och tävlar. Resultaten från SKR:s anläggningsenkät visar att den tidigare arenaboomen med byggandet av stora evenemangsarenor ser ut att ha avtagit, en infrastruktur som i huvudsak hittills svarat mot herridrottens och elitidrottens behov.

DIAGRAM 2. Fler pojkar än flickor i föreningsidrotten

Antal deltagartillfällen per invånare i åldern 7-20 år i LOK-stödsberättigade idrottsföreningar under 2019.

Källa: Riksidrottsförbundet

LÄS MER

- [Kulturskolan i siffror \(Kulturrådet, 2018\)](#)
- [Resurser, representation och "riktig" idrott - om jämställdhet inom idrotten \(Centrum för idrottsforskning, 2017\)](#)
- [Jämställdhet på Stockholms stadsarkiv](#)
- [Jämställdhet på Gotlands museum](#)